

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 10 kor., fél évre 5 kor., negyed évre 2 kor. 50 fill. — Községeknek, körjegyzőknek és tanítóknak 8 kor.
Egyes szám ára 20 fillér.

Felolós szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. Tóth János.

Társzerkesztő: Dr. Franciscy Lajos.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9 szám.

Hirdetési árak: Egy háromhasábos petitsor ára 16 fill. Többszöri közlésnél árkedvezmény.

Hivatalos hirdetések 100 szög 4 kor., minden további szó 4 fill.

Gyermekvédelem.

Harminc esztendőre volt szüksége nálunk a liberális kormány-uralomnak, hogy hazai társadalmunk egyik égető kérdésével, az eddig páratlan módon elhanyagolt gyermekvédelemmel törődni kezdjen.

Az első lépést e téren, t. i. a közsegélyre szoruló 7 éven felüli gyermekek gondozásáról szóló törvényjavaslatot, melyet a belügyminiszterium vezetésével megbízott miniszterelnök a képviselőházhoz benyújtott, s a mely javaslat természetesen folytatását képezi az állami gyermekmenhelyekről intézkedő törvénynek, nem tekinthetjük olyan mentő-akciónak, melytől a gyermekvédelem ügye alapos, minden irányban kielégítő támogatást nyerne.

A gyermekvédelemhez nemcsak a testi gondozás tartozik, az anyagi életérdek felkarolása, hanem oda tartozik az erkölcsi nevelés is, melyet pedig az állami intézmények nem képesek kellő eredménnyel vezetni. Az állam taníthat, oktatthat, büntethet, a külső rend keretei között kormányozhat és intézményei is az értelmi vezetés, a szoktatás és kényszerítés eszközeivel az állami rend fentartására nagy mértékben közrehathatnak, de erkölcsökre nem nevelheti polgárait, ezt az államnak a társadalomtól kell kérnie, és kéri is az iskolában, a hol az erkölcsi nevelés legfontosabb feladatait a szülők és az egyház teljesítik. Kéri az állam az erkölcsi neveléshez a legfőbb eszközöket a fegyházak, javítóintézetek számára, melyekben ismét csak a család és az egyház sietnek a segítségére. Sőt még a jótékonyág gyakorlásánál is, ha az állam az ő humanisztikus intézményeit erkölcsi kihatású szolgálatokkal akarja megerősíteni, nem nélkülözheti a társadalom segítségét.

A gyermekvédelemnél is ennél fogva az államnak a társadalom közreműködését igénybe kell vennie, és pedig abban a mérvben, a melyben azt az erkölcsi nevelés feladatai követelik. Ezek a feladatok pedig itt oly nagy kihatásuak, oly

mérhetetlenül fontosak, hogy azoknak a megoldásától függ tulajdonképen a gyermekvédelem társadalmi haszna. Az elhagyott gyermekeket a hajlamaiknak és képességeiknek megfelelő életpályára úgy előkészíteni, hogy azok a tekintély tiszteletétől áthatott, becsületes és munkás tagjai lehessenek a társadalomnak: ez a gyermekvédelem főcélja. Ezt a célt azonban lelki képzés nélkül lehetetlen elérni. A tekintély-tisztelet, a becsületesség, munkaszeretet erkölcsi tulajdonságok, az emberi jólelkület sajátosságai, melyeket csak lelki képzés, erkölcsi nevelés fejleszthet ki az emberben.

Innét van, hogy még mielőtt a szabadelvűség szelleme átjárta volna az államokat, a különböző országok kormányai a gyermekvédelmet egészen az egyháznak, illetőleg a vallásfelekezeteknek engedték át, úgy azonban, hogy a gyermekvédelem számbeli arányait a közszükséglethez képest maga az állam állapította meg, a költségeket is legnagyobb részben ő viselte, az intézetek berendezését, egészségügyi viszonyait, anyagi szolgáltatását közegeivel ellenőrizte, de a nevelést rábízta a vallási testületekre, mint a léleknevelés és az erkölcsi jellemfejlesztés egyedül hivatott tényezőire.

Legtöbb történt ezen a téren Svéd- és Norvégországban, a hol a gyermekmenhelyek a hitközségek vezetése alatt állanak, úgy hogy a hitközség lelki vezetője, a pastor, egyúttal főfelügyelője az állam által, vagy állami támogatással létesített menhelyeknek. Az anyagi gondozást az állam itt is ellenőrzi és számon kéri, de az erkölcsi nevelésbe nem avatkozik. De el is jutott mind a két országban a gyermekvédelem ügye a legfejlettebb viszonyok közé, s olyan sikereket mutat fel, minőkkel Európának egy országa sem dicsekedhetik.

Igaz, hogy Svéd és Norvég országok azon ritka kivételt képező államok sorába tartoznak, melyekben a liberalizmusnak aránylag még legkevésbé sikerült a politikai közéletből kiszorítani a keresztény szellemet. Ennél fogva természetes, ha ott

a társadalmi intézmények ezen szellem vezetése és oltalma alatt adatnak át a közjólét forgalmának. Másutt azonban, így nálunk is, a hol a liberalizmus a keresztény szellemet a politikai közéletből irtóztatatosan kipusztította, az állam által alkotott társadalmi intézmények az erkölcsi sivárság nyomorúságát hozzák magukkal a közjólét piacára, a hol éppen ezen erkölcsi nyomorúságuknál fogva üdvös eredményeket létre nem hozhatnak.

A gyermekvédelemre vonatkozó törvényjavaslat is ilyen erkölcsi sivárságnak a bajaiban sanyalódik, a mennyiben a közsegélyre szoruló gyermekek erkölcsi nevelését nem biztosítja, olyannyira nem, hogy a javaslatban egyetlen egy pozitív intézkedést sem találunk, melyből arra lehetne következtetni, hogy az állam ezt az elsőrendű érdeket, a gyermekvédelemnek ezt az alapszempontját kellő figyelemre méltatná.

A javaslat ugyanis a gyermekmenhelyekre felvett és 7-ik életévüket már meghaladott gyermekek elhelyezésére nézve háromféle intézkedést tartalmaz, illetőleg háromféle lehetőséggel vet számot. Vagy elhelyeztetnek ezek a gyermekek valamely árvaházban, jótékony intézetben, egyesületi házában; vagy a menhelyek falain belül tartatnak; vagy végre megbízható gondviselőknél, gazdáknál és iparosoknál nyernek elhelyezést. Mind a három intézkedés olyan, hogy azok folytán a védelemben vett gyermekek jó gondozása úgy anyagi, mint erkölcsi tekintetben nincs ugyan kizárva, de nincsen is biztosítva. Minden attól függ, találtatik-e azon a területen, melyre a menhelyek gondoskodása kiterjed, elegendő számú árvaház, jótékony intézet, mely ezeket a gyermekeket befogadhatná; továbbá attól függ az elhelyezésnek minden értéke, hogy minő lelkiismeretességgel fognak eljárni a menhelyek gondozói azon gondviselők megválasztásánál, a kiknél a gyermekeket elhelyezik, és végre attól is, hogy minő szellemet vezetnek be a menhelyek falai közé, keresztény szellemet-e, vagy pedig a zsidó szabadkőművesség

Szolyvai, polenai és Luhi Erzsébet

gyógyvizek elsőrangú szakteljesítők szerint felülmulják a bilini, krondorfi és giesshübli külföldi forrásokat. Sokkal olcsóbbak is. Feltűnő gyógyhatással alkalmazhatók: **köszvény, vese, hólyag, gyomor, torok, tüdő és gége bajok esetén.** Kiváló élvezeti és bor vizek. — Megrendelhetők az **uradalmi forrás bérleténél** Szolyván (Beregna.) Nyitramegyei főraktár: **FELSNER JON** úrnál. Prospektus kívánatra ingyen és bérmentve.

közömbös szellemét, mely kozmopolitizmusban és istentagadásban éri el erkölcsi fejlődésének tetőpontját.

Merő lehetőségeken nyugszanak a javaslat legsarkalatosabb intézkedései, s éppen ez az, a miért mi e javaslatot nem tarthatjuk egy olyan mentőakciónak, mely az elhagyott gyermekeknek a társadalom számára való megtartását minden irányban biztosítaná.

Ezen cél érdekében legalább azt az egy rendelkezést kellene felvenni a megalkotandó törvénybe, hogy az állam a menhelyeken a vallásoktatásról kötelező módon gondoskodik, a gyermekek elhelyezésénél pedig, ezek vallására való tekintettel vétessek igénybe az illető község lelkészének közreműködését.

Ezzel a rendelkezéssel némiképp még pótolni lehetne azokat a hiányokat, melyek a javaslaton az erkölcsi nevelés tekintetében mutatkoznak. E nélkül azonban a javaslat jó lesz talán az embertömeg szaporítására, de üdvös társadalmi intézménynek nem válik be.

A közigazgatás egyszerűsítése.

II.

Első pillanatra a kevés 44 §-ból álló törvényjavaslattal szemben a laikus különösen érzi magát. Hogyan? E szűk szavú egynéhány intézkedés akarja egyszerűsíteni a közigazgatást?!

Es pedig ambar vannak és lesznek észrevételeink és aggályaink, mégis a kik mindennapi tapasztalásból ismerjük a közigazgatás mai felületet, chaotikus kapkodásait és törvénytelen apró, a nevelésig határos nyomorúságait; a midőn a javaslat kimerítő indokolását olvastuk, nyugodtan várjuk a további munkát.

Erezzük, hogy a dolgok alapos ismerőjének keze munkája ez, a ki nem messziről nézte éveken át közigazgatásunkat, hanem ott forgott annak légkörében, s gyakorlati szemmel vizsgálta a kórallapotok okait, s azért határozottan hadat üzen a bürokratikus félszeregeknek és kiméletlen kézzel kész lenyesegetni a közigazgatás életfájának nedvet emésztő fattyuhajtásokat.

Jól tudjuk, hogy ez még nem gyökeres köz-

igazgatási reform. Ez nem napok munkája. A terület beosztástól a szolgálati pragmatikáig ez oly tér, melyhez évek kellene. Nemzeti sajátságaink, igazgatásunk fejlődésének története, külön faji és néprajzi helyzetünkben folyó kiválmánaink, Európa többi népeitől elütő államalakulásunk és politikai viszonyaink mind oly számbaveendő tényezők, a melyekhez a jövő közigazgatási reformnak alkalmazkodnia kell. Majmoló receptiókra nincs szükségünk. Sok irányban már megkeserültük azt.

Őseink által bölesen megalkotott intézményeink korszerű átalakításával, fejlesztésével kell megalkotni azt. Mindenekelőtt ez igazgatás magyar legyen s honi talajban legyen gyökere. Ehez még sok előfeltétel járul, míg az általános reform életbe léptethető lesz.

De már addig sem várhatunk. Az elszaporodott dudvát ki kell gyomlálni. Ennek a szükségnek hódol e törvényjavaslattal.

Lényeges javítás a közigazgatási jogorvoslatok rendezése. Az eddigi, a különféle igazgatási ágazatoknál elütő határidőket egyszerűsíti, egyöntetűvé teszi. És ambar két egybehangzó határozat felebezhetlenséget mondja ki, a felülvizsgálati kérelem behozatala által eszközt nyújt az esetleges kirívó jogserelmek megigazítására.

Lényeges javítás az igazolásnak megengedése a közigazgatási eljárásban. Ep ugy az újrafelvétel. Mindkettő a véten mulasztó jogvédelme, melyek hiányát a közigazgatási eljárásban eddig sajnosan nélkülözniük kellett.

Bizonyos aggodalommal fogadjuk a büntető parancs (ad normam fizetési meghagyás) intézményének behozatalát. Ezen német talajban kikötött intézmény ugy elméletileg igen plausibilis, sokat ígérő valami. Azonban a ki viszonyainkat ismeri, tamaskodik abban, hogy ez a közigazgatás egyszerűsítését lényegesen előbbre vigye.

Ebbeli székesziszintek táplálja a közigazgatási apparátusunk elemeiben lépten-nyomon észlelhető erős autokratikus hajlam, mely ezen csupán elfogulatlan kézben üdvös eredménnyel járó eszközt személyes bosszú kielégítésére nagyon is használni kész s így könnyen zaklató eszközzé válik. Míg másrészt épen a belügy által módosításként ajánlott kautelák mellett épen az ellenkezőjét eredményezi, mert mindenki 15 nap alatt tárgyalást kér s így már 15 napot ezzel is nyer, holott különösen igazgatási és rendőri ügyekben ezen 15 nap is nagy haladék. S így a helyett, hogy a közigazgatás gyorsítottatnék, egy előzetes tisztán felesleges parancs kibocsátásával elhúzódik.

Ezt tapasztaljuk a polgári törvénykezéssel a fizetési meghagyásoknál. Oly elenyészőleg cse-

kély az ellenmondásokkal meg nem támadott fizetési meghagyások száma, hogy határozottan a bíróságok azon meggyőződésre jutottak, hogy a fizetési meghagyás kibocsátása nem egyéb, mint haladéki módozat 15 nappal továbbra tolni a kötelezettség teljesítését. Ez hát a polgári peres eljárásban határozottan be nem vált. Mert a fizetési meghagyások 95%-ában határidőt kell tűzni. És nem fog beválni a büntető és rendőri bírásokban sem, a hol büntetésről van szó.

Volt nekünk régi intézményeinkben egy igen jó remediumunk a rendőri bírások gyorsítására. Ez volt a szolgabírák azon kötelezettsége, hogy időközönként járásuk községit sorba köteleztettek meglátogatni, jövetelüket előre kihirdetni s az eléjük járult panaszlók ügyeit ott a helyszínen nyomban elintézni. És még ma sem látszik olyan ódságnak, mely felett nem jó volna gondolkodni.

Hiszen pereljársunk egész vonalán visszatérünk a nyilvános szóbeliséghez és sommás eljáráshoz. Pedig régi magyar bírásokunk a hadúri ítélkezéstől egész a papi nemesek szolgabírájáig tiszta szóbeliség és nyilvánosság volt.

Ezer éves itt létünk bizonyít őseink helyes politikai és igazgatási intézményei mellett. Vármegyéink századokig fentartották magukat; gyakorlati igazgatásunkat a régi táblabírák jobban csinálták, mint a legjobban buzgó, de rossz magyarsággal fordító kodifikatoraink. *Dr. Faust.*

A Szell-korszak Nyitramegyében.

Nyitra vármegye egyike azon megyéknek, melyekben a kormány eddig még egyetlen egy lépést sem tett abban az irányban, hogy a minisztereinek jelszavának, a törvény, jog és igazság hármas elvének legalább a külső dekorum követelése szerint érvény szereztessek.

Csak a külső tiszteesség szempontjából mérlegeljük a megye politikai viszonyait, mert arra ugyan soha sem számítottunk, hogy egy szabad-elvű kormány a közelet erkölcsét javítani, a politikai és közigazgatási szervezetekből a rothadást okozó kóranagyot eltávolítani hajlandó legyen, ha még úgy dobaldózik is a javítási és tisztítási műveletet kifejező hangzatos jelszavakkal. Nem élünk egy perccig sem abban a hiú képzelődésben, hogy a Szell-kormány romlott közállapotainknak belső és gyökeres átalakítását fogja eszközölni. Olyan messze kiható és nagyszabású feladat ez, melyhez az államférfiai és politikai erkölcsöknek romlatlan épsége kívánatik. Amde Magyarorszá-

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE“ TÁRCÁJA.

Kirándulás a Krivánra.

Mihalik Józseftől.

(Vége.)

Ezen nyugati ut kevésbé volt oly gyalázatos, mint az előbbeni, mert nem vezetett oly meredeken, aztán meg lemenet a tudónek sem kellett oly megfeszítő működést végeznie, mint felfelé, habár lábszáraink térdben a huzamos lefelé kuszás miatt reszkettek. Lépcsőzetes gneisz sziklákon vezetett utunk s vigyázva kellett ekeken mintegy 3/4 óráig lefelé kuszunk, míg végre a „Na-Prehibu“ nevezetű kiálló sziklatuskót értük. E kőszikla 1997 méter magasságban emelkedik s tövében, 1900 méter magasságban a tenger színe felett, egy kised forrást rejteget. Roth Márton tanár 1883. július 18-án délelőtt 10 óra 15 perckor +0.2° R. légmérselet mellett (havazott) vizet +3° R.-nek találta.

Egy cseppet sem voltunk szomjasok, de el nem mehettünk e forrás mellett a nélkül, hogy bele ne kostoltunk volna. Felsőleges vize volt!

Nemsokára a törpe fenyű határába érkez-

tünk. Olyan jól esett az első élő bokrocskát vizontlátunk!

Egy sima, csekély területű térséget találunk itt, melynek Kopa-lapály a neve s egy kis pihenőt tartottunk rajta.

Visszatekintünk a Kriván kajsza kúpjára, mely meredeken ágaskodott fejkünk felett s csak most tudtuk kellő mértékben méltányolni azt a fáradságos utat, melyet lefelé megtettünk, habár most már csekélységnek látszott az még utitársaim előtt is. A Kriván két nyujtványának nyugati ágán állva, melyen belepillantottunk az óriási völgybe, melyet eredeti néven „Velki-Zsleb“nek — nagy vályú — neveznek. Olyan is az, mint egy rengeteg nagy itató-vályú, sziklából kifaragva, melynek szakadékan folyik, és ezer habra megtörve, gőzpárává változva, tombolva s a tájekot messze bepermetezve millió kis víz-cseppel rohan le a Belánszko-patak, mely vizét a Kopa alatt csörgeti tovább s majd végre lassú locsogással, mintha az ott fent elkövetett tomboló életét megbánta volna, szép csendesesen s őszintének látszó megbánással tér a Fehér-Vág ölére, mint a tékozló fiú apja kebelére.

Mint számkivetett vándorok készülődünk azután nemsokára ismét a további utra. Szinte sajnáltuk elhagyni ezt a kicsiny tért, mely mint

az utolsó szabad kilátást nyújtó pont vissza nem tér többé nekünk, s jól tudtuk azt, hogy a mindinkább nagyobbuló törpe-fenyűbokrok, de még jobban a lejjebb fellépő fenyves, ha nem is teljesen, de nagy részben elzárják előlünk a szép kilátást.

A Kopáról jobbra lefele, a Grunik felé, tartottunk. A Kopa oldalát sűrű, sima és hosszú füvek borítván, gyakran kisiklottak alulunk lábaink s mi hanyat-hanyatt esve vidám kacagás közt vándoroltunk bukdácsolva tovább. A doktor megunta a sok bukfenecézést, gondolkodni kezdett, miképen volna „célszerűbb“ és gyorsabb a lejutás e sima hegylejtőről s úgy látszik megtalálta a min az eszt törte, mert csakhamar felkiáltott, hogy megvan! Leült a sűrű, sima gyepe s a meredek lejtőn turista botja segítségével tolni kezdé magát, míg bizonyos lendületet nyerve, mint a gőzkoesi siklott lefelé a legközelebbi párkány- vagy törpefenyőig, hol, testének új pályát keresve, újból ismételte a leszállás e „célszerű“ és „kiválóan kellemes“ módját. Mi utána próbáltuk s mondhatom, gyönyörűen ment az expedíció. Egy fél órával hamarabb értünk így le a Grunik alá, hol a forrást megtaláltuk. Ez 1471.6 m. magasságban fekszik; 1881. jul. 15-én délután 3 órakor +18° R. légmérselet mellett mérve, vize

gon ezidőszerint nincs és nem is volt soha liberális ember, a kinek államférfiai és politikai erkölcsi a romlatlan épség tiszta jegyében tűnnék fel.

Maga a kormányelnök, a kit a liberális szócsövek a nagy erkölcsi átalakulás vezéralakjának kürtöltek ki, és a ki ezt maga is büszkén hirdette kormányzatának irányáról és szellemeről, azok közé tartozik, a kik a Tisza-lex aláírásával annak idején épp úgy megbélyegezték politikai erkölcsüket, mint akár azok, a kik azt a hirhedt javaslatot kieszelték és benyújtották.

Egészen természetes ennélfogva, hogy ettől a politikai gyászvitétől a közszellem erkölcsi megjavítását lehetetlen reményelni, s a kik erre nézve ábrándos illuziókban ringatták magukat, azok már eddig is eldicsekedhetnek azzal, hogy a keserű eselődésnek számtalan emlékével gazdagodtak, ha ugyan ez a dicsekvés a minden áron szerepelni óhajtó emberek politikai tőkéjét gyarapíthatná.

De, ha már a közelet állapotainak erkölcsi megújítását nem várhattuk a Széll-kormánytól, anyit mégis reményeltünk, hogy a külső tisztesség megóvása érdekében legalább olyan változást idéz elő Nyitramegyében is, a minőnek más, nem kevésbé rossz hírű megyékben szemtanui voltunk. Reményeltük, hogy Nyitramegyében a szabadelvűpárt politikai szervezkedését nem a közigazgatási közegek fogják vezetni, hanem olyan független és a közbecsülésben is magasabban álló férfiak veszik azt kezökbe, a kiknek társadalmi állása és politikai jelleme legalább némi biztosítékot nyújt aziránt, hogy a megyében a szabadelvűpárt érvényesülése nem fog ismét rátérni a jogtörő erőszak útjára.

Szerencse, hogy ezekre a reményekre semmit sem építettünk, mert alkotásaink összeomlának, mint a kártyavár, szerencse, hogy le nem küzdhető kétkedéssel fogadtunk minden biztatást, melyet a megye intéző körei a politikai pártélet tisztaságáról szélle bocsátottak.

A privigyei képviselő-jelölés, melynek előzményeit és lefolyását június 9-iki számunkban leírtuk, szemmel láthatólag mutatja, hogy Nyitramegyében a szabadelvűpárt választási akciója most is a közigazgatási közegek tevékeny „közreműködése” mellett fog lefolyni, a mi hogy mit jelent, mindenki tudhatja, a kinek a mult választások érájából némi tapasztalatai vannak.

A vármegyének egyetlen néppárti kerületben — a hol t. i. nemcsak néppárt, hanem néppárti képviselő is van — felleptették az alispán öcsését, a kit ebben a kerületben nem is-

mernek, a ki ott soha meg nem fordult, a kinek ott egy talpalatnyi birtoka nincsen, a kinek politikai egyéniségéről senkinek még csak halovány fogalma sincsen. Miért jelöltek tehát éppen őt és miért éppen ebben a kerületben? Azért, mert az alispánnal való rokonsága nagy erőssége a jelöltnek, a mennyiben ez a rokonság biztosítja neki a közigazgatási apparátus vakbuzgó szolgálatait, a mint ez már a jelölésnél is kitűnt.

A privigyei kerületben pedig, melynek néppártja a liberálisokra nézve nem csak nagy többségénél fogva veszedelmes, hanem azért is, mert e párt választópolgárai a mult győzelmes választás emlékeiből, jelenlegi képviselőjük tiszteletreméltó parlamenti szerepléséből is erőt és lelkesedést meríthetnek: ebben a kerületben a szabadelvűpárt csak azon feltétel alatt mer győzelemre gondolni, ha a közigazgatási apparátust a kortesszolgálatra erős alispáni lökés lödítja meg. Ilyen lökésre pedig a rokoni összeköttetés ideg-szállai adnak erőt az alispán karjának.

Ezért kellett Markhot Aladárt felleptetni a privigyei választókerületben. Biztosak lehetünk ennélfogva arról, hogy Nyitramegyéből Thuróczy Vilmos a privigyei szabadelvűpárt eljárását fogja beküldeni Széll Kálmánnak, a tiszta választásokat előkészítő szervezkedés mintaképeül.

Ezen politikai mozzanat mellett, mely a Széll-kormányt Nyitra vármegyében a Bánffy-féle rendszer egyszerű folytatásának tünteti fel, a kormányzati szellem megítélhetéséhez tanulságos adatot szolgáltat a kuti-i katolikus kör alapszabályainak meg nem erősítése. Ez ügyben, mint ismeretes, Rakovszky István még valamikor márciusban meginterpellálta a belügyminisztert, a ki erre az interpellációra a képviselőház június 15-iki ülésén válaszolva kijelentette, hogy a szóban levő kör alapszabályainak megerősítését azért tagadta meg, mert a hatóságok erről a körről azt jelentették, hogy annak tulajdonképeni célja egy leplezett politikai agitáció.

Hát ilyen jelentést bármilyen egyletről lehet tenni, akár a Poel Zedekről is, ha ugyan eziránt is olyan jóindulattal viseltetnének a politikai hatóságok, mint a minő jóindulat vezérli őket a kath. körök dolgainak megbirálásánál. Egy jogállamban nem a hatósági jelentések képezik azt az alapot, melyen a különböző egyletek és körök megerősítést nyerhetnek, hanem az előzetesen bemutatott és törvényszerűen felülvizsgált alapszabályok, melyekből a kormány minden egyes esetben tájékozhatja magát az illető egylet céljai és irányairól. A hatósági közegeknek aztán meg van a joguk az illető egyletet ellenőrizni, s ha

az szabályszerű működési körét tullepi, feloszlatása iránt lépéseket tenni.

Ez egy jogállamban az az eljárás, melyet az egyesülési szabadság tisztelete követel. De sajnos Magyarország, mióta itt a szabadelvűpárt uralkodik, nem jogállam, hanem rendőr-állam. Különösen Nyitramegyében a jogállam eszméjéből egy szemernyi részecske sem fog megvalósulni, a míg a mostani főispán áll a megye élén. A kath. intézmények elleni gyűlöletet és a kath. körök üldözését az alantas hatóságok ettől az úrtól tanulták meg.

Ujdonságok.

Kinevezés. Schulz Rezső, levai pénzügyi fogalmazó Nyitrára pénzügyi segédtitkárnak lőn kinevezve.

Eljegyzés. Lihány Jenő nyitrai törvényszéki aljegyző jegyet váltott Vaymár Viola kisasszonnyal Nagy-Szombatban.

Halálozás. Endrődy György, nyitravármegyei pénztárnok f. hó 17-én életének 49-ik évében kimos szenvedés után elhunyt. A megboldogult testvére volt Endrődy Gyula nyitrai főgimn. tanárnak. — Biróczy Lajos, cabaji földbirtokos, életének 75. évében f. hó 20-án jobblétre szenderült. — Hegyi József volt hrachovistyei (Nyitram.) plébános-helyettes, nyugalmazott főmegyei pap, életének 66. évében Vágújhelyen elhunyt. — Nyugodjanak békeben.

Vezérkari utazás. F. hó 23-án Nyitráról kiindulva Ar-Maróth, N.-Ugróc, Privigye, Znióvár, A.-Kubin, Zsolnán át Trencsenbe vezérkari utazás fog megtörténni, 26 tisz, 55 legény és 49 ló van az utazásra vezényelve.

Adomány. Dr. Bangha István a felső-zobori út jó karban tartására 5 frtot, Stein Salamon szintén ezen célra 3 frtot adományozott. Fogadják ez urak a hegyközség nevében őszinte mély köszönetemet. *A felső-zobori hegybiztos.*

Honvédek átvonulása. A nyitrai 14. honvédgyalozezred Lévan állomásozó két zászlóalja f. hó 20-án Verebely felől Nyitrára érkezett.

Vereberek dobszóval. Mint értesülünk, Nyitramegye alispánjához e hó 10. táján egy feljelentés érkezett, hogy egy üzbeghi keresmáros műbort gyárt és azt árusítja az üzbeghieknek. Az alispán e hó 13-án kiadta a rendeletet a nyitrai főbírónak, hogy inditsoa vizsgálatot, természetesen titokban, meglepetésszerűen, hogy a műborgyártót rajta kaphassák, ha van valami

43° R.-nek találtatott, 1883. jul. 18-án pedig +5° R. levegő mellett +3.6° R.-ot mutatott. (Róth).

Ne gondolja a szives olvasó, hogy e lefelé való utazásunk talán vízköztoló expedíció volt, de el nem mehettünk e jóhírű forrás mellett anélkül, hogy bele ne köstöljunk e kristálytisza vízbe, melynek nyugodt tükörében kipirult s az elégedettségtől mosolygó ábrázatainkat pillantottuk meg. Nem vehette tőlünk senki sem hiúságnak, hogy mint a tetszeni vágyó hölgy — „toiletlet csináltunk” e természetes tükör előtt s saját magunk előtt kellemetettük egymást. Szó, a mi szó, szépek is voltunk így, körülbokrétázott kalapokkal, a kitűnő hegyi lég által kerekre duzzasztott vonásokkal, — fenyű-gyantával kipedert bajuszszai, melyeknek két-két vége úgy meredt két ellentétes irányba, akár egy pár jól kihegyezett eszmadia ár.

Ismét utra keltünk, mint a bolygó lelkek s mindinkább nyugatnak tartva elértük a Krivánszka rétet, honnan a meglehetősen jó karban tartott úton, a Pod-Palenica hegyháton átkelve, délután 5 órakor Pod-Banszkóra értünk.

Pod-Banszkón egy őszbe borult alacsony ember fogadott bennünket. Harmann volt ez, a híres „Harmann bácsi”, a jeles zergevadász, a

kitűnő hegyismerő és Tátrajáró, kincstári erdővéd. Barátságos arcán egyszerre felvillant az örömmosoly, a mint bennünket az erdő árnyas sűrűjéből kibontakozni látott. Elénk szaladt egészen a fenyő-kerítésig s már messziről nyujtogatta felénk ráncos, barna kezét.

En régi ismerőse voltam már s szívélyesen kezet szorítottunk. Két utitársamat nagy kíváncsisággal kezdé vizsgálgatni, hol az egyiket méregeté tetőtől-talpig, hol a másikat. Én bemutattam őket egymásnak, a mint illik, s miként azt az idevaló rend magával hozza. Mert itt az az úzus, hogy ha „idegen” jön a Harmann „revirjébe”, addig egy útbaigazító szót sem szól hozzá. egy pillantására sem méltatja, míg az illető be nem mutatja magát neki. Akarja tudni, „mifélekkel” van dolga!

Leraktunk minden cök-mokot a tisztaságtól ragyogó szobában s az öreg Harmann jó felesége minden előleges magyarázat nélkül munkához fogott.

Tudta ő jól, mi kell az ő turistáinak!

Nem sokára ott ültünk az asztalnál, hogy elpusztítsuk, a mit a jó Harmanné minden szakéstudománya latbavetésével összesütött, főzött.

Volt itt minden. Csirke, pogácsa, tej, vaj,

túró, csak a bor hiányzott, de ezt dusan kárpótolta pompás viz.

S míg mi ettünk, azalatt a jó Harmann bácsi előhozott „valamit”. Egy deszka skatulya volt az s egy pár acél s réz húr volt kifesztve rája. Felhajtottam az asztalkendő egyik csücskét, letette a puszta asztaldeszkarára s egy tollszárral elkezdé pattogatni, ide s tova futkosva azon balkeze ujjával.

Ezt a „valamit” úgy hívják, hogy tambura. Legalább Harmann úgy nevezi s ő a legkompetensebb is erre a nomenclaturára, mert ő maga fabrikálta.

A „tambura” valóságos zenei hangot hallatott; vékonyat, czingárt, mint a sovány hajdu lábszára. A basszust Harmann szolgáltatta hozzá, énekelve egy általunk sohase hallott tót nótát, ballábával vervén hozzá a taktust:

„Ne menj rózsám katonának,
Mert ellővik kezéd-lábad.
Megszúr a kard, ló a puska,
Felful a német vagy muszka!”

Aztán meg:

Túl a nagy Krivánon,
Zólyomi határon
Ott az én hazám . . .!

a dologban. A főbíró értesítette a borelienőrző bizottság elnökét, aki Cétenyben lakik, továbbá a járási orvost és a csendőroket, hogy az őrdög üzbeği konyhat f. hó 19-én fogják meglepni. — Az ilyen nagy aparatussal készülő meglepetés csakugyan meglepetést hozott, mert még a mult szombaton, jun. 15-én beállított sserkesztőségünkbe egy uri ember azzal, hogy az üzbeği korcsmáros már tudja, hogy őt e hó 19-én „meglepni” készülnek. A kommissió megfelelő napidíjakkal el látva kimegy és maga lesz legjobban meglepetve, mikor azt látja, hogy az üzbeği Mojsche valódi magyaradit szerzett be addig pincéjébe. Érdekes volna tudni, hogy ki volt oly előzekeny az üzbeği korcsmárossal szemben. Vajjon X. Y.-e, vagy Z. ? — De akárki, jellemzi, hogy — hogyan mennek nálunk az ilyen meglepetésszerű vizsgálatok.

A Faith-Bienenstock ügy. A nagy port felvert szenzációs családi manőver e héten újabb stadiumba jutott. Mint ismeretes, Faith a nyitrai Hitelbank alkalmazottja Vályi Lajos, nyitrai járásbírósi végrehajtó címére — ki az előtt baleset ellen biztosítva volt, utóbb a biztosítást nem fizette és jogairól lemondott — a biztosító társulattól Vályi állítólagos balesete következtében pénzt vett fel. Ezt a balesetet dr. Bienenstock Ignác mint orvos bizonyította és igen sok látogatásról bizonyítványt is állított ki. A nyitrai kir. ügyészség Faith és Bienenstock dr. ellen vizsgálatot indított és a vádat alaposnak találta s a nyitrai törvényszékhez benyújtotta vádlóindítványát. A törvényszék, miután a két vádlottnak kifogásait meghallgatta, f. hó 18-án tartott ülésében mindkettőt *vád alá helyezte*. A vád alá helyezés folytán kitűzik a tárgyalást, melynek már a jómódú szereplők miatt is nagy érdeklődéssel néznek elébe a nyitraiak. Mi objektív megfigyelői voltunk a dolognak, s mint e közleményből is látszik, nem hagytuk magunkat kizavarni nyugalmunkból semmiféle gorombáskodás által.

Iskolai értesítő. Vettük a nyitrai róm. kath. elemi fiú- és leányiskolák értesítőjét az 1900/901. tanévről. Az értesítő évi jelentésében fontos iskolaszéki határozatot találunk a IV. kerületi iskola kibővítéséről. E határozat értelmében az iskolaszék elkerülhetetlennek tartja, hogy a IV. ker. iskola mellé még 4 tanterem építtessék a IV. kerületi leány-tanulók számára. Az iskolaszék ezen határozatát a püspök ur ő méltósága jóvá hagyta, kijelentve egyúttal, hogy a költségek viseléséhez is hozzájárul. E szerint most már az iskolaszéki határozatnak a végrehajtása a városi képviselőtestület döntésétől függ. Reméljük, hogy

A lelkesedés reánk is elragadt. Teli torokkal kezdtek, hogy:

„Erdő, erdő, sűrű erdő árnyában
Búsan dalol fülemüle magában . . .”

Nagyon „művészi” volt ez a bácsinak, mert nem tudta kisérni a tamburáján. Azt mondta, hogy nincs benne ez a nóta. Azért hát újat kezdünk:

Csicséri borsó, vad lenese
Fekete szemü menyecske . . .
. . . nyecske . . . ecske . . . eske . . .!

A „filozofus” barátunk elkésett a nótával. Majd egyet-kettőt bicsaklott még a feje jobbra-balra dőlve, s aztán álmódva borult oda a csikos asztalkendőre, feje alá hajtva mindkét karját.

Csend lett; mindnyájan nyugodni tértünk, hogy másnap tovább vándoroljunk.
Jó éjszakát!

Borsszemek.

Kevés könyviró váltja be a maga előszavát.

— Miért mondják: *anyanyelv*? — és miért nem *apanyelv*?

— Mert az apa ritkán jut szóhoz.

a képviselőtestület a városnak ezen életbevágó tanügyi érdeke elől el nem zárkozik. Ez egy igazán mellőzhetetlen kérdés, melyre kell anyagi eszközökkel rendelkezünk, bármily nehezen szerezzük meg azokat. A statisztikai kimutatásból kiemeljük a következő adatokat. A fiú osztályokat összesen 543 tanuló látogatta, ezek közül anyanyelvre nézve magyar volt 235, német 14, tót 294. A tanév kezdetén magyarul beszélt 334, a tanév végén 419 jól, 101 törve, 23 semmit. A leányiskolának 544 tanulója volt, kik közül a tanév elején magyarul beszélt 263, törve 177, semmit 104; a tanév végén a magyar nyelvet jól beszélte 379, törve 120, semmit nem beszélt magyarul 45. Az óvodába járt 248 gyermek, anyanyelvre nézve 88 magyar, 160 tót. Az iskolai év kezdetén magyarul beszélt jól 72, törve 104, semmit 72, a tanév végén jól 165, törve 56, semmit 30. Az összes helybeli róm. kath. elemi iskolákban az 1900/1901-ik iskolai évben oktatásban részesült 1444 gyermek; a mult évhez képest a szaporodás 42.

A Fmke igazgató választmánya junius 27-én, csütörtökön d. u. 4 órakor Nyitra, a vármegyei székhez bagytermében ülést tart. Az ülés napirendjéből kiemeljük a következőket: Az 1901. évi közgyűlés helyének megállapítása. A Schimó hagyaték ügye. Szerződéses (Fmke levélpapír stb.) Uj tagok bejelentése. Behajthatatlan követelések törlése. A központ és a vármegyei választmányok 1900. évi záróműködésének, valamint 1902. évi költségvetésének megállapítása. Tanítók jutalmazása. Indítványok és kérvények.

Te Deum. A helybeli róm. kath. főgimnázium f. hó 28-án tartja az ünnepélyes évzáró Te Deumot az irgalmas testverek templomában. A templomi istentisztelet után kiosztatnak az iskolai bizonyítványok, s tanárok és diákok megkezdik várva-várt vakációjukat.

Hazakérvényezés. Ez a nyelvtani esodabogár a hazabeszéles mintájára képezetett. Hazabeszélesnek pedig képviselői műnyelven azokat az országgyűlési felszólalásokat nevezik, melyekben a t. honatyák választókerületüknek istapolarra, kormánytámogatásra szoruló érdekeit ismertetik meg a házzal, és ezen különleges érdekekért sokszor társágos buzgósággal sikra szállanak. De főképen olyan felszólalásokat szokás a hazabeszéles fogalma alatt érteni, melyek néma szavú képviselő ajakáról hangzanak el, a kik az egész országgyűlési eklus alatt úgy hallgatnak, mint a esuka a folyóvíz mélysegeiben, de a ciklus vege felé megeresztek kenetlepes szavukat és mondanak valamit, a mi egy kicsit a választóikat is érdekli, vagy csak ezeket érdekli. Ez az igazi hazabeszéles és ilyen ereszett meg a nyitrai választókerület képviselője, dr. Janits Imre is a költségvetési vita alatt. Mondják, hogy e beszédnek a kerületre ugyan esekély hatása volt, de megszerezte a képviselői árnak a miniszterelnök jóindulatát, a ki nem is késett odaigérni neki a jövő választásokra az annyi jó szándékkal képviselt kerületet. Ennek az ígretnek persze az a baja van, hogy beváltása nem függ egészen a miniszterelnöktől. Nekünk különben csak azért jutott most eszünkbe ez az eset, mert azt olvastuk, hogy a városi tisztviselők ügyében, a kik ugyanolyan vasuti kedvezményt óhajtanak nyerni, mint a minót az állami tisztviselők élveznek. Kilencven képviselő kérvényez a kereskedelmi miniszternél. Hát bizony praktikus gondolat a választások előtt a városi tisztviselők joakaratará egy kis vadaszatot rendezni. Kivánjuk, hogy a városi tisztviselők méltányos óhaja teljesüljön, de nem zárkozhattunk el annak a sejtelennek a kinyilvánítása elől, hogy a 90 képviselői közbenjárásnak mindegyike egy-egy hazakérvényezés, mely ellen nekünk egy makszemnyi kifogásunk sem volna, ha a t. honatyák a választókerületek közérdekeit is olyan készséggel felkarolnák, mint a minóvel ilyenkor a választások előtt a személyes érdekeket istapolni igyekeznek. Csakhogy hát a közérdeknek nincs szaja, nincs keze, mely az embert mandátumhoz segíthetne, míg az egyes embereknek van szájuk a korteskedésre és van kezük és befolyásuk. Ebben leli a magyarazatát az említett hazakérvényezés.

A madár szava értelmezve. Hermann Ottónak a madarak hasznáról és káráról

irt érdekes könyvéből vesszük az alábbi apróságot. A Szilágyság népe az udvaron megszólalt kakas szavát úgy értelmezi, hogy azt mondja: Ki kotoz itt? Csakugyan, a kakasnak ez a szózata úgy hangzik, mint a kérdés — és az is. A nép eleven lelke emberi szóvá változtatja. A pulyka nem is szól, csak úgy pityereg, már hogy a jerejeje. Fázékony kicsinyeit vezetgetve, azt pityergi: Csak úgy élünk csak-csak-csak! Erre a fiak felelik: Még egy ki-csit-csitt-csitt-csitt! Ekkor berzengésre fogja a pulykakas, kereket vág a farkával s oda lublulol a jerecének: Kudu-lással is eltartalak! Mikor a magyar pór ezt értelmezi, bizony elmosolyodik, mert hiszen pityergő életparját ő is azon a módon vigasztalja. Megbűg a duc ülőfáján a fésűs galamb; a nép szerint azt mondja: Van borunk! Van borunk! Erre a kút melletti fertő pocsolójából odakiált a torkos kacsa: Csak csapra! Csak csapra! A galamb burukkolása megfelel a csöndes örömmnek, a melyet a gazda érez, mikor pincéje rendben van; a kacsa hápogása megfelel a mohóságnak, melynek nem az okos gazdálkodáson, hanem a prédaságon jár az esze. A magyar ember eleven esze kétfele embert tükröztet a két különböző madár természetében és szavában: a takarékos és a prédát.

Minő meszet használjunk a szőlő permetezéséhez? Ismét elérkezett annak ideje, hogy szőlőinkben a peronoszpóra elleni védekezés céljából a permetezésnek hosszadalmas és költséges munkáját megkezdjük. Epen ezért nem velünk felesleges munkát teljesíteni azzal, ha ismételtlen felhívjuk szőlőbirtokosaink figyelmét arra, hogy minő meszet használjanak a bordói lé elkészítéséhez. Ismeretes, hogy a peronoszpóra elleni védekezés csak az esetben lehet eredményes, ha kora tavaszról késő őszig állandóan borítva van a szőlő lombozata rézgálicos meszpettyekkel; de az is tudva van, hogy sokszor hiába törekszünk e cél elérésére, mert a gyakori esőzések lemoszák arról a permetező anyagot, s ebből ki folyólag a peronoszpóra gombák a levél belsejébe jutnak s végzik az ismeretes pusztítást. Hogy ez kikerülhető legyen, olyan oldatot kell készítenünk, melynek nagy a kötőereje, s mely a rézgálicnak a lombozaton való állandosítását lehetővé teszi. Elérhető lesz ez az által, ha kitűnő minőségű és triss égetett meszet vásárolunk, azt tökéletesen oltjuk meg s az oltott meszet használat előtt minél hosszabb időn át érlelni hagyjuk a külvegő elzárásával. Kitűnőnek mondjuk a meszet akkor, ha az könnyű s keménybeisűjű darabokból áll; tökéletesen oltottnak akkor, ha nem morzsa, hanem kenhető és zsiros tapintatu. Az oltáshoz állott lágy vizet kell használni s mérsekeit mennyiségben, mert sok víz használata mellett elvészíti kötőerejét, kevés vízzel pedig megég; legmegfelelőbb, ha még egyszer de legfeljebb kétszer annyi vizet veszünk, és pedig oly módon, hogy az oltatlan meszet kosárba téve víz alá merítjük s ott tartjuk mindaddig, míg csak vízbuborékokat bocsát magából. Ezután a vízből kiemelve az oltó ládába ürítjük, s bevárjuk míg a mesz apró darabokra esik, majd folytonas keverés közben annyi vizet öntünk hozzá, a mennyitől középsűrűségű egyenletes pép lesz belőle. E pépszerű anyagot a meszgödörbe vezetjük, hol sűrű tömeggé merevül; azután az esetleges fölösleges vizet róla rögtön eltávolítván, a meszet deszkákkal és 50 cm. vastag homokréteggel földjük be, hogy külvegő ne érje. Minél hosszabb ideig állhat ily módon, annál nagyobb lesz kötőereje, ha a rézgálicos oldat elkészítésénél felhasználjuk.

Uj egyházi társulat Budapesten.

Az ország fővárosában f. h. 14-én nyílt meg a „Maria Reparatrix”-ról nevezett apácák háza és kápolnája, kiknek letelepedése összefüggésben van az Erzsébet királyné emlékére tervezett templommal. A „Maria Reparatrix” nővéreket más néven az örökimádás apácáinak is szokás hívni, mert a

társulat tagjai felváltva éjjel-nappal imádják az Oltárszentséget és templomaikban minden nap reggeltől estig nyilvános szentségimádás tartatik. Eletek egyébiránt sokoldalú, szemlélődő és aktív is. Zárdaikban különféle helyek vannak, melyek a társadalom különböző rétegeinek felelnek meg. Vannak az első áldozásra előkészítő iskolák minden állású fiatal leányok és a nép gyermekei számára, állandó iskolák gyermekek és felszültek számára, könyvtáraik, melyek által jó könyveket terjesztenek. Ezen az összes zárdában fennálló intézményeken kívül az örökimádás apácai különös szükségek szerint egyebet is létesítettek, úgy mint esti iskolákat, menedékházakat szolgálók számára, a missió telepeken árvaházakat, gyógyszerárakat, elemi iskolákat. A társaság legtöbb zárdája egész éven át nyitva áll mindazok számára, kik oda visszavonulni óhajtanak, hogy magukat a hit egyes igazságaiban kiképezzék, valami lemondásra előkészüljenek, vagy más fontos okból teszik azt. Budapesten a társulat a központi oltáregylet telepítette meg, az bérelt számára ideiglenes helyiséget és nyilvános kápolnát rendezett be, hogy addig is, míg az Istenben boldogult Erzsébet királyné emlékére tervezett Örök-Imádás-templom és zárda létesül, a nagy hivatással bíró társulat az ideiglenes helyiségben otthonra találjon. A f. h. 14-én megnyitott kápolna ezentúl mindennap reggel 7 órától esti 1/2 óráig nyitva lesz, s ezen idő alatt nyilvános szentségimádás fog a kápolnában tartatni. Megemlítjük még, hogy a társulat a többi közt hivatva van arra is, hogy kezi munkának, stilszerű rajzok és mintáknak, jó és olcsó anyagok szolgáltatásával a budapesti oltáregylet, esetleg a vidéki oltáregyletek szükségleteinek kielégítéséhez közreműködjen.

A rágalmazó tudósító. „Egy liberális választó” egy nyitramegyei lapba értesítést küldött be Frideczky Timót szakolcai képviselő kopcsáni beszámolójáról. Az egész közleményre ügyet sem vetettünk volna, ha a t. liberális tudósító ur egyuttal nem rágalmazott volna. A többi közt azt írja, hogy a néppárt a szomszéd morva csehekkel pártul. Ez közönséges aljas rágalom és jelzi a fegyvereket, aminőkkel Frideczky ur pártja küzdeni szándékozik. Ezzel szemben kijelentjük, hogy a szakolcai kerület összes választói nem töltötték el annyi időt a gödingi cseh „beszedés”-ben, nem enekeltek ott annyit és nem fizettek le annyi adót a gödingi cseh iskolára, mint azon egynehány uri ember, ki Frideczky Timót ur állandó kíséretét képezte Kopcsánban és egyebütt. Tisztelt tudósító ur, máskor rágalmazás helyett saját háza előtt söpörjön, mert különben lehull a lepel. A szakolcai kerületi néppárt vezetősége.

A borsó és a nitrogén. A régi gazdák azt tartották, hogy ha jó termést akarunk nyerni a borsóból, istállótrágyával trágyázzuk földbe kell azt elvetni. A modern gazdák elvetették e tételt s azt mondják, hogy teljesen felesleges a borsónak az istállótrágya, mert egyrészt sok abban a nitrogén, s az inkább a szár növekedésének kedvez a szentermes rovasára, másrészt pedig, mert a borsó a légkörből is képes nitrogén szükségletét fedezni akkor, ha a talajban nem hiányoznak a gumócskák képező bakteriumok. Kinek van már most igaza? Maercker tanárnak ide vonatkozó kísérletei szerint a régi gazdák nevezetét kell elfogadnunk, mert bebizonyult, hogy bizonyos körülmények között a gyengébb nitrogén trágya a pillangós virágu növényeknél is haszonnal járhat. Ugyanis a gumót képező bacillusok nem jelentkeznek a gyökereken mindjárt a vegetáció kezdetén, hanem csak később, s így mindaddig, míg ez az idő be nem következett, a borsó kénytelen részint a talaj nitrogén készletéből, részint a vetőmagban található nitrogén vegületből fedezni nitrogén szükségletét. Ha tehát mi a borsót nitrogén szegény talajban vetnénk el, akkor az csakhamar elerőt-

lenedve, levelei elhalványodnának, szóval az u. n. éhség jeleit mutatná, s bár igaz ugyan, hogy egy-két hét múlva a gyökereken láthatóvá lesznek a gumók, melyből nitrogénnel elláthatják magukat, mégis az ehezési időszak nem lehet a borsó termésre előnyös, mert ezen idő alatt az amúgy is gyenge növény nem képes a különböző időjárás, parazita és férgek okozta támadásokat kiheverni. Maercker tanár a kísérletnél két borsóvarietást használt 3-3 parcellán, az egyiket szuperfoszfáttal, a másikat chilisaletrommal s a harmadikat istállótrágyával trágyázzán meg, s azt észlelte, hogy a chilisaletromos parcella a legbujabban nőtt, rövid idő alatt felülmulta a szuperfoszfátost, de később az istállótrágyást és így mindkettőjüket elhagyta. Ha tekintetbe vesszük már most a termés eredmény számbeli adatait, a melyek szerint a chilisaletromos borsó egyik esetben 423, másik esetben pedig 827 kilogrammal adott többet a salétrom nélküli parcella termésével szemben, úgy beláthatjuk egyuttal azt is, hogy a régi gazdák okoskodása nem mindig alap nélküli.

Nyitramegye természetes szaporodása.

Holicsi járás.

	Házasság	Születés	Halálozás
Brockói akv. ker.	27	122	54
Egbelli " "	20	160	85
Holicson " "	91	291	250
Kopcsáni " "	23	110	64
Kuttii " "	26	139	82
Péterfalvi " "	23	49	41
Radosói " "	20	94	52
Sz.-Istvánfalvi akv. ker.	16	97	55
Unini akv. ker.	16	75	53
Vradisti " "	21	73	50
Vieszkai " "	13	58	47
járas	266	1268	833

N.-Tapolcsányi járás.

N.-Tapolcsányi akv. ker.	38	213	242
Nyitra-Bajnai " "	13	140	78
Csitári " "	14	81	41
N.-Bodoki " "	8	84	42
Korosi " "	26	140	89
Kovarci " "	42	268	163
Ludánvi " "	18	122	74
Pereszlepyi " "	19	130	79
Prasieci " "	39	186	126
Radosnai " "	14	77	58
Sárfői " "	10	111	41
N.-Rippényi " "	14	119	27
Tavarnoki " "	28	134	82
járas	283	1835	1162

Nyitra-Zsámbokréthy járás.

Zsámbokréthy akv. ker.	11	56	24
Chinoráni " "	25	150	99
N.-Belieci " "	42	158	89
Bélaudvarnoki " "	32	147	103
N.-Bossányi " "	25	137	101
Sissói " "	18	131	69
Tökésújfalusi " "	27	212	142
járas	180	991	627

Privigyei járás.

Privigyei akv. ker.	54	218	123
N.-Prónai " "	30	161	125
Bajmóci " "	21	129	69
Ny.-Divéki " "	11	89	54
N.-Prónavidéki " "	34	272	172
Handlovai " "	19	134	103
Privigyevidéki " "	10	61	37
Nadaséri " "	48	159	87
Ny.-Nováki " "	40	189	129
Rudnói " "	16	71	42
Lestyéni " "	19	70	44
Bélapataki " "	56	284	144
N.-Csaucai " "	26	129	70
járas	384	1968	1199

E szerint a vármegye összes területén valamennyi hitvallású hívek közt házasságkötés történt 3950, született 20280, meghalt pedig 13507 s így a szaporodás 6773. Apadás csak Nyitra városában (—43) s a nagytapolcsányi akvi kerületben (29) észlelhető; a dráhóciban pedig ugyanannyi a születés, mint az elhalálozás.

Új Oltáregylet a vidéken. Felső-Elefánthon Mittúch József h. plebános buzgó fáradozása folytán oltáregylet alakult, mely mint főkegylet a nyitrai anyaegyletthez csatlakozott.

Az új alakulással az anyaegylet most már 42 főkegyletet számlál. Kivanjuk neki, hogy főkegyleteinek a száma mihamarabb elérje a felszazat, a mi már biztos alapja lenne az egylet megszilárdulásának.

Állatforgalmi korlátozás. Sertésorbánc uralgása miatt tilos a sertéseknek Ausztriába való bevitele Nyitramegye szesici, Trencsenmegye püchói és trencseni járasaiból.

Színészet Nagy-Surányban. F. hó 11. óta Nagy-Surányban, némely szkeptikusok minden kapálózása dacára is, Bokody Antal színigazgató igen látogatott előadásokat tart, melyeket Herczeg Ferenc „Ocskay brigaderos”-ával kezdték meg.

Füldök látogatása. Pöstyén furdót e hó 16-áig 1832, Trencsen-Teplacet pedig e hó 12-én kiadott névjegyzék szerint 1330 vendég látogatta.

A leányok legnagyobb ellenségei — a lányok. A „Komáromi Hirlap” legújabb száma közli a komáromi májusi születéseket. Született pedig a virágos, a híres erdőben, májusban kath. 10 fiu, 23 leány; gör. kath. 1 fiu, reformatus 1 fiu és 9 leány, vagyis 1 hónap alatt 12 fiu és 32 leány. — A statisztikusok most azon törik a fejüket, hogyan lehet ezeket mind idővel főköttő alá hozni, mikor olyan sok az esz-kimő es kevés a foka.

Kísérleti léghajó. F. hó 13-án d. e. 10 óra tájban Trencsen mellett leszállott egy ugynevezett kísérleti léghajó, minden ember kíséret nélkül, csupán automata jegyző készülékekkel ellátva. A készülékek feljegyzése szerint a léghajó Beesből indult el 8 óra 20 perccel reggel és 10,000 méter magasságot ért el; tehát a föld legmagasabb hegyét is jelentékenyen felülmulta. A hajót gondosan becsomagolva a bécsi kísérleti állomásra szállították.

A cs. kir. Adriaí biztositó-társulat üzleti jelentése, a melyet a folyó év május 2-án megtartott közgyűlésen terjesztettek elő, a következő fontosabb adatokat tartalmazza: Az életbiztositási ágban 40,545,181 korona tőkeről és 74,506 korona járadékról szóló 7,156 ajánlat volt elintézendő, melyre nézve 35,434,510 korona tőke és 71,745 korona járadék-szegéről szóló 6242 biztositási kötvény állítottott ki. A biztositások átlaga az év végével meghaladta a 220 millió koronát tőkebiztositásokban és 578,859 koronát járadékbiztositásokban, minél fogva a tőkebiztositásoknál 15,669,569 korona tiszta szaporodás mutatkozik. Dijkában bevetetett 9,222,988 60 koronát. Halálesetek utáni, valamint a biztositottak életbenlétekor esedékes fizetések 4,740,475 82 koronát tettek ki, ezenkívül függőben maradt károkért 688,492 02 korona helyezettett tartalékba. A kamatlab esőkkenesére összegyűjtött és maig 400,000 koronát tevő pót-díjtartalekhoz további 200,000 korona utaltatott, és így az életbiztositási osztály díjtartalekai és a díjtartalek 58,157,391 79 koronára ragnak. — Az elemi (tűz- és szállásnény-) biztositási ágazatok díjbevételei 18,362,458 93 koronára ruktak. Visszbiztositásokért pedig 8,308,209 05 korona lón kifizetve és a kárfizetések a visszbiztositási részek levonásával 6,608,624 20 koronát vettek igénybe; ezenkívül a függőben maradt károokra 1,222,306 45 korona helyezettett tartalékba. — A díjtartalek mind a két ágban 10,603,546 88 koronára ragnak. A tűzbiztositási üzlet a mult évben is kedvezőtlenül fojtt le, és ha az összeredmény meg is kielégítő, úgy az főleg az életbiztositási üzlet kedvező lefolyásának, valamint a jelentékeny összegre felszaporodott nyereségtartalekokból származó jövedelmeknek köszönhető. A kamatlesőkkenési pót-díjtartaleknak 200,000 koronával való már említett dotálása után, a mult évi 14,698 07 koronát tevő átvitel hozzácsatolásával 862,149 23 koronára rago nyereség marad, melyből részvényenként 160 korona osztalék kerül felosztásra. — A társulat tartalékai kerek 67 millió koronára ragnak és pedig a díjtartalek (saját számlára t. i. a visszbiztositások levonása után) 59,755,468 koronát, a nyereség tartalékok 6,431,931 koronát és az árfolyam ingadozások tartalékok (az utolsó két évben az értékpapírokban beállott jelentékeny értékesőkkenés levonása után) 674,094 koronát tesznek ki.

Osztrák-magyar zarándoklatok diszcarnoka. Jeruzsálemben október 13-án áldják és nyitják meg az osztrák-magyar zarándokházban a szentföldi zarándoklat diszcarnokát. Királyunk ő felségének és az uralkodóház 22 zarándok-tagjának cimere képezi a csarnok főekességet, mely körül 140 más magyar és osztrák nemesi család cimere csoportosított. Legutóbb megtalálták az 1570-től 1830-ig tartott szentföldi zarándoklatok résztvevőinek névsorát, melyet most felhasználnak a csarnok kiegészítésére.

A legjelesebb magyar ásványvíz, mely előkelő orvosok nyilatkozatai alapján kiváló gyógyhatással alkalmaztatik, kétségtelenül a *szolyvai gyógyforrás*. Ez az általános kedvelt gyógyvíz, mely elsőrangú élvezeti ital is, már Rakóczy korában volt ismeretes. Érdekes, hogy régisége dacára ugyanezen alkatelemekből áll, mint hajdan, és eredeti tulajdonságaiból mit sem veszített, amint azt a nagyszámú vegyi elemzések igazolják. Dr. Than Károly, a nagyhirű egyetemi vegytanár összehasonlítván a *szolyvai gyógyforrást* az elsőrangú külföldi vizekkel, arra az eredményre jutott, hogy nevezett víz a külföldi divatos forrásokat nagyon is felülmúlja. Többek között a következőleg nyilatkozik: „A szolyvai csaknem háromszor koncentráltabb, mint a giesshübli; ugyanannyi víz élvezete mellett az elsővel csaknem kétszerannyi bikarbonát maradékot viszunk a gyomorba, mint a giesshübliével. A *szolyvai* víz ennél fogva *hathatósabb*, mint gyógyvíz.”

Szabadalm. viharmentes homlokzatkifestéket szállít Kronsteiner Károly es. es kir. kizárólag szabadalmazott homlokzatkifesték gyára Bers. Hauptstrasse 120. Ezen épületfesték úgy szépségénél, alapszínénél, esőben is színtartóságánál és szaporaságánál fogva a legjobb és legolcsóbb gyártmány. E homlokzatkifesték 40 különböző mintában poralakban kőgrmonkint 16 krtól feljebb kapható.

Zarándoklat Lourdesbe.

Wilten, Einsideln és Paray le Monial kegyhelyek érintése.

Budapestről indul: Julius hó 15-én reggel 9 óra. (Nyugoti p. u.)

Visszaérkezés: Aug. 2.

Lelki vezető és utazási igazgató: Krasznajános esperes-pleb. ur Duna-Haraszti.

Úti irány: Bécs—Salzkammergut—Schweiz. 9 napos teljes szállodai ellátással: I. o. 230 frt, II. o. 175 frt, III. o. 100 frt.

Részletes programmal szívesen szolgálunk.

Jelentkezni lehet: július hó 5-éig. — Előleg: 30 frt.

Magyar Utazási Iroda.

Budapest, IV. Ferenciek-tere 2.

Ő méltósága gr. Majláth Gusztáv Károly erdélyi püspök ur a fentebbi irodát a főt. kath. papság és hívők pártolására ajánlja.

Irodalom.

Megjelent: „A Bibliái Történetek Magyarfordzata”, iskolai és magán használatra a Fel-nőtték Bibliájából összeállította Adjutus Secundus. I. rész. Összettség: 60 képpel és 5 térképpel. Ára kötvé 1 korona 60 fillér. Ezen tankönyv főképen a gimnáziumok és reáliskolák alsó osztályai számára készült, azonban az ezekkel egyenrangú iskolákban is alkalmazható. Közli a föltétlenül szükséges magyarázatokat, melyek okvetlenül szükségesek, hogy a bibliái események helyes fel-fogására irányt adjanak. Diszes kiállítása és be-rendezése miatt nem csak iskolai, hanem magán ha-ználatra is, különösen pedig ajándéknak igen alkalmas. Hittanárók kívánatra tiszteletpéldányt kapnak. Megrendelhető *Adjutus Secundus* címén Szatmáron.

CSARNOK.

Padua.

Ha a lélekbuvár összehasonlítást tesz a ten-gerpári lakosság, meg a tengert nem ismerő szá-razföldi emberiség között, meglepő eredményre jut. Nemesak, és kiválóan a hajósép, de egyáta-lán a tengermenti ember hitbuzgóbb lelkülete al-kalomadtán könnyebben gerjed vallásos áhitatra. E mellett szól azon megkülömböztetett tisztelet, amilyennel az egyházi ferfiút kitünteti, mint másutt sehol; e mellett azon a nyitrai ember előtt szo-katlanul hangzó tény, hogy a tengermenti nép alig ösmeri a lopás fogalmát. Vallási érzelme ki-nyilvánítására pedig minden alkalmat megragad.

Ily alkalom a páduai sz. Antal megünne-p-lése. Messze tengerekről zarándokol Paduába a hívőseleg rangkülömbőség nélkül. Engem Velence mellett a nagy hírnevű Lido tengeri fürdőben ért sz. Antal napjának előesteje, amikor is épületes jelenetnek voltam tanuja. Óriási plakátok zarándoklásra hívnak sz. Antal városába, Páduába. S itt látom a velencei előkelő patricius családokat, a legelőkelőbb intelligens elemet csoportokba ál-lani, hogy *komolyan*, arcukon a vallásos meggyő-ződés kifejezésével tanácskozzanak a másnapi za-rándokútra vonatkozólag. Száz és száz ember, a magasabb körök eliteje készül sz. Antal sirjához a sz. utra. Égtem a vágytól megfigyelni ez elő-kelelem viseletét zarándoklása közben.

Másnapon korán reggeltől óránként két irányban is indulnak vonatok zarándokkal Ve-lenceből Páduába. Nagy csoportokban érkeznek az előkelő társaságok, s elvegyülnek türelmesen a szegény neosztály közé, s komoly, csendes ma-gatartásukkal példát szolgáltatnak, mily módon ipar-kodjék a zarándok hódolata tárgyához. Velük tar-tottam, s lelkemben épültem, gondolatban össze-hasonlítva hazám intelligenciáját emezzel. Meg-szoktam hazámban is az alsó neosztályt hitbuz-

gónak látni, az uriosztályunknál azonban vajmi kivétel, ha valaki nyiltan megvallja hitét és nem atall a szegény ember mellé térdreborulni, hogy evvel együtt, egymódon imádja Urát. Páduában sz. Antal ereklyéje előtt szegény és gazdag, urak és hölgyek egymás mellett terdre borulva, egymó-don fohászokdnak nazynévű Pártfogójukhoz. Meg-ható jelenet a gyönyörű bazilikát így szemlélni! Ekkor éreztem, hogy a fenséges egyházi műre-mek hatása az emberi lelekre ily egyházban csak úgy lehet teljes, ha a hívőseleg áhítatos fohásza lelkünket — akár a tűz a nemes ércet — a benyomásokra alkalmassá teszi, előkészíti.

Nevezetes építészeti műremek ez a sz. An-tal bazilika; a XIII-ik században épült, s teljes befejezéséhez egy fél századra volt szükség. Sti-lusa vegyes byzanti-góth, részben román. Hét kupolája van, a középső méreteivel kiválik. Tudva-levőleg a velencei sz. Márk bazilika az egész kon-tinensen nagy hírvű egy építészeti műremekeiben, mint különösen szobrászat és festészet terén, hát a páduai bazilika nagyon közel áll hozzá, kivéve a méreteket, minden tekintetben. Különösen mond-ható ez a bazilikában levő sz. Antal kápolnáról, a melynek oltárában elhelyezték a nagy hitvalló földi maradványai.

A képzeltető legvegyesebb nyelvű és rangu zarándokseleg egymásután vonul a fenséges bazi-likába, s megkerüli sz. Antal sirját. E közben egy feltűnő jelenséget észleltem. Egyes zarándok az oltár hátlapjára nyomja tenyerét, fejét kezére hajtja, s e közben rövid imát rebeg. Ugy mondják, hogy ez aktushoz a sz. Atyától részleges búcsu van engedélyezve.

Sz. Antal porhüvelyé egy ezüst koporsóban nyugszik, s ez ismét egy remek kivitelű zöld márványfoglatba tevé, oltárul szolgál.

A kápolnát kilenc remek fresko kép díszíti, egyes jelenetet ábrázolva a hitvalló életéből. Ki-válik: sz. Antal meggyógyít egy asszonyt, akit ura szerelenfítéséből halálra sebzett, — a hitvalló édes atya gyilkossággal vádolva halálra ítéltetik, a sz. fiú siet Lissabonba, életre kelti az agyon-írtott ifjút, s ennek nyilatkozata megmenti az ár-tatlan vádlottat, — egy férj házasságtöréssel vá-dolja hitvesét, sz. Antal közbenjárására az asszony néhány napos gyermeke megszólal és tanúságot tesz az anya, a hitves ártatlanságáról, s megmenti a nő becsületét.

A bazilikában elhelyezett számos kápolnák között még kiválik művészi kiviteleben „az erek-lyék kápolnája”. Ebben őriztetik sz. Antal enyész-etnek nem indult, életfriss nyelve, a hitvalló haja, s néhány rész a sz. keresztből; mindezen ereklye milliókat érő tartókban nyugszik.

Elvegezve az Isten házában ajtatosságunkat, nézzünk körül az érdekes városban is. Érdemes reá, hiszen épületei közel 3000 éves multra te-kintenek vissza. Cicerone után néztem, s egy ben-szülőthöz fordultam: pregho dove è questa

Huzás holnapután!

Huzás visszavonhatatlanul
1901 Junius 25-én.

Főnyeremény
30.000 korona értékű.

Concordia sorsjegyek
à 1 korona.

Ajánlja:
Felsner Jónás, dolhánynagyfőzse.
Nyitrai hitelbank.

Nyitrán.

Elő cs. és kir. osztrák-magyar kisértőing szab.

Homlokzat-festék-gyár

Kronsteiner Károly Bécs, III., Hauptstr. 120. (saját házában).

Arany-érmekkel kitüntetve.

Főhercegi és hercegi uradalmak, cs. és kir. katonai intézőségek, vasutak, ipari-bánya és gyári társulatok, építési vállalatok, építőmesterek, ugyancsak gyári és ingatlan tulajdonosok szállítója. E homlokzat-festékek, melyek mézben föloldhatók, száraz állapotban poralakban és 40 különböző mintában kilónként 16 krtól fölfelé szállítanak és a mi a festék szintisztatáságát illeti, azonos az olajfestékkel.

Mintakártya, ugyancsak utasítás kívánatra ingyen és bérmentve küldetik.

Tetszés szerinti fizetési feltételek!

VAJDA J. bútorgyári raktára

NYITRA, Párutca.

Olajfestményekben nagy választék a legújányosabb árak mellett.

A n. é. bútortársuló közönség becses figyelmébe ajánlom dős választékú, szilárd és modern stílusú

háló, ebédlő, uri szoba és szalon berendezésekből álló raktáramat

a legegyszerűbbtől a legfinomabb kivitelig, minden versenyt kizáró olcsó árakon, ugyancsak

saját készítményű kárpitos butoraimat.

Szilárd és pontos kiszolgálás biztosított. Kívánatra költségvetéssel és rajzokkal szívesen szolgálok.

35-52.

Kiváló tisztelettel

VAJDA J.

Tetszés szerinti fizetési feltételek!

Teljesen ingyen!

Dr. Tóth János felső-zobori szőlőjében mintegy

500 szekér kő

a szőlő kitisztítása céljából, teljesen ingyen átvethető. A kő egy rakáson van, közel az uthoz és igen könnyen megközelíthető. A kik az ajánlatra reflektálnak, forduljanak akár szóval, akár írásban lapunk szerkesztőségéhez.

SULGAN ANDRÁS

cipész-üzlete

Nyitrán, Vármegye-utca 10-ik szám alatt

készít és raktáron tart mindennemű és legjobb minőségű

lábbelieket

urak, hölgyek és gyermekek részére, izléses kiállításban, pontos kiszolgálás és jutányos árak mellett.

A nyitrai püspökségi uradalom

alant jelzett gazdaságaiban

árverés

útján eladatnak

ERDÉLYI-TORDAI fehér tinók.

Pusztá-Vogyeradon (v. állomás Nagy-Kosztolány) július 1-én d. e. 9 órakor:

10 drb. 4 éves
4 " 5 "

összesen 14 drb.

Radosnán (v. állomás Póstyén) július 1-én d. u. 2 órakor:

30 drb. 2 éves
28 " 3 "

7 " 4 "

összesen 65 drb.

Lakácson (v. állomás Elecske vagy Üzbégh) július 2-án d. e. 9 órakor:

7 drb. 2 éves
24 " 3 "

30 " 4 "

összesen 61 drb.

Előzetes bejelentés esetén a fennjelzett állomásokon fogatokról gondoskodva lesz.

Kérdésekre bővebb felvilágosítást ad Mocsonokon v. állomás Tornoc

a számtartói hivatal.

SZUPERFOSZFÁTOT,

kénsavas kálit,

kénsavas ammoniakot,

Kovasavas kálit,

(dohánytrágyázásra)

Chilisalétromot,
Kainitot,

40%-os

Kálitrágyasót

és egyéb műtrágyaféléket elismert kitűnő minőségben legolcsóbban szállít a

„HUNGÁRIA“ műtrágya, kénsav és vegyi ipar részvénytársaság

Budapest, V. Fürdő-utca 8.